

Sygn. akt III Ca 619/18 (III Ca 620/18)

POSTANOWIENIE

Dnia 11 października 2019 r.

Sąd Okręgowy w G. III Wydział Cywilny Odwoławczy w następującym składzie:

Przewodniczący - Sędzia Sądu Okręgowego Leszek Dąbek

Sędziowie Sądu Okręgowego: Gabriela Sobczyk

Roman Troll

Protokolant Aldona Kocięcka

po rozpoznaniu w dniu 27 września 2019 r. w G.

na rozprawie

sprawy z wniosku W. K.

z udziałem L. K.

o podział majątku wspólnego

na skutek apelacji wnioskodawcy i uczestniczki postępowania

od postanowienia Sądu Rejonowego w G.

z dnia 19 września 2017 r., sygn. akt I Ns 179/11

postanawia:

1. zmienić zaskarżone postanowienie:

a) **w punkcie 1a o tyle, że ustalić iż wskazane w nim prawo majątkowe posiada wartość 163 000 zł (sto sześćdziesiąt trzy tysiące złotych);**

b) **w punkcie 1 o tyle, że ustalić że łączna wartość majątku wspólnego wynosi 177 988 zł (sto siedemdziesiąt siedem tysięcy dziewięćset osiemdziesiąt osiem złotych);**

c) **w punkcie 3 o tyle, że w uwzględnionym zakresie oddalić wniosek uczestniczki postępowania L. K. o rozliczenie wydatków z jej majątku osobistego na majątek wspólny;**

d) **w punkcie 4 w ten sposób, że oddalić wniosek wnioskodawcy W. K. o zasądzenie na jego rzecz od uczestniczki postępowania wynagrodzenie za korzystanie przez nią z wchodzącego w skład majątku wspólnego lokalu mieszkalnego ponad jej udział;**

e) **w punkcie 5 o tyle, że zasądzić od uczestniczki postępowania L. K. na rzecz wnioskodawcy W. K. dopłatę w kwocie 77 506 zł (siedemdziesiąt siedem tysięcy pięćset sześć złotych), płatną do 31 stycznia 2020 roku wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w przypadku opóźnienia w jej płatności;**

2. oddalić apelacje wnioskodawcy i uczestniczki postępowania w pozostałych częściach;

3. **przyznać adwokatowi K. C. od Skarbu Państwa (Sądu Rejonowego w G.) kwotę 2 214 zł (dwa tysiące dwieście czternaście złotych), w tym kwotę 441 zł (czterysta czterdzieści jeden złotych) podatku od towarów i usług, z tytułu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej z urzędu wnioskodawcy w postępowaniu apelacyjnym;**

4. **przyznać adwokatowi J. F. od Skarbu Państwa (Sądu Rejonowego w G.) kwotę 2 214 zł (dwa tysiące dwieście czternaście złotych), w tym kwotę 441 zł (czterysta czterdzieści jeden złotych) podatku od towarów i usług, z tytułu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej z urzędu uczestniczki postępowania w postępowaniu apelacyjnym;**

5. **nakazać pobrać od uczestniczki postępowania L. K. na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Rejonowego w G.) - z przyznanych jej przedmiotów majątkowych - kwotę 1 000 zł (tysiąc złotych) z tytułu nieuiszczonej opłaty od apelacji, od uiszczenia której była ona zwolniona.**

Sędzia Roman Troll Sędzia Leszek Dąbek Sędzia Gabriela Sobczyk

Sygn. akt III Ca 619/18 (III Ca 620/18)

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w G. w postanowieniu z dnia 19 09 2017 r., ustalił,

że w skład majątku wspólnego wnioskodawcy W. K. i uczestniczki postępowania L. K. wchodzi lokatorskie spółdzielcze prawo do lokalu położonego w G. przy ul. (...) o wartości 148.000 zł; wierzytelność pieniężna z tytułu umorzenia 4.225 akcji zwykłych na okaziciela seria A1 Spółki (...) S.A. w kwocie 11.488 zł; ruchomości o łącznej wartości 3.500 zł (meblościanka, ława, fotel, stolik pod TV, biurko, lodówka, pralka, stolik, szafka z umywalką, szafka lustrzana, żyrandol); dokonał podziału majątku wspólnego i w jego wyniku lokatorskie spółdzielcze prawo do lokalu wraz ze znajdującymi się w nim i wymienionymi wyżej ruchomościami przyznał uczestniczce postępowania, zaś wierzytelność pieniężną przyznał wnioskodawcy. Ustalił, że uczestniczka postępowania poczyniła wydatki z majątku osobistego na majątek wspólny w wysokości 34.625,06 zł, oddalił jej wniosek w pozostałej części i ustalił wynagrodzenie od uczestniczki postępowania dla wnioskodawcy w kwocie 38.460 zł za korzystanie z lokalu mieszkalnego ponad jej udział. Ponadto, zasądził od uczestniczki postępowania na rzecz wnioskodawcy kwotę 391.154 zł płatną w 46 ratach miesięcznych; oddalił wniosek w pozostałej części i orzekł o kosztach postępowania oraz o nieuiszczonych kosztach sądowych.

Orzeczenie zaskarżyli **wnioskodawca W. K.** i **uczestniczka postępowania L. K.**

Wnioskodawca W. K. wnosił o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez uwzględnienie jego żądań „w całości” z uwzględnieniem zawartych poniżej zarzutów, w tym z uwzględnieniem zarzutów dotyczących wysokości wynagrodzenia należnego mu od uczestniczki postępowania za korzystanie z lokalu ponad jej udział, a nadto zasądzenie jednorazowej spłaty, bądź uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazania sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Ponadto wnosił o „zasądzenie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej

z urzędu według norm przepisanych oświadczając jednocześnie, iż nie zostały one uiszczone ani w całości ani w części”.

Zarzucał, że przy ferowaniu postanowienia naruszono prawo procesowe, regulację art. 233 k.p.c. w związku z art. 308 § 1 k.p.c., poprzez oddalenie dowodów w postaci nagrań ze stenopisami przedstawionych przez niego, zawierającymi w szczególności wypowiedzi wnioskodawczyni pod adresem wnioskodawcy, a w konsekwencji tego błędne ustalenie, że był pozbawiony możliwości korzystania ze wspólnego mieszkania dopiero od czerwca 2012r., podczas gdy faktycznie w dacie prawomocności wyroku rozwodowego nie mógł niego korzystać.

Ponadto zarzucał, że popełniono błędy:

- w wyliczeniu należnego mu od uczestniczki postępowania wynagrodzenia za korzystanie przez nią ze wspólnego lokalu ponad jej udział,
- w wyliczeniu wysokości udziału w majątku wspólnym, w wyniku odliczenia udziału uczestniczki postępowania, stanowiącego połowę wartości majątku wspólnego – kwoty 11.488zł z tytułu akcji pracowniczych, podczas gdy brak było podstaw do takiego odliczenia, a w konsekwencji tego pomniejszenia należnej wnioskodawcy spłaty o kwotę 5.744zł,
- w wyliczeniu całościowej spłaty należnej wnioskodawcy od uczestniczki postępowania z tytułu podziału majątku wspólnego, będące wynikiem wcześniejszych uchybień,
- przyjmując bezzasadnie, iż zachodziły przesłanki „do rozłożenia należności na raty”.

Uczestniczka postępowania L. K. wносиła „o zmianę zaskarżonego orzeczenia w całości” i ustalenie wartości lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego z uwzględnieniem wymogów art. 11 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych

i ustalenie, że uczestniczka postępowania poczyniła wydatki z majątku osobistego

na majątek wspólny, co najmniej w kwocie 43.147,09zł, oddalenie wniosku wnioskodawczyni o zaliczenie wynagrodzenia z tytułu korzystania przez uczestniczkę z lokalu mieszkalnego ponad jej udział i dokonanie podziału majątku wspólnego zgodnie wnioskami uczestników postępowania oraz przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, ewentualnie uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości

i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania

z uwzględnieniem kosztów postępowania apelacyjnego.

Zarzucała, że przy ferowaniu postanowienia naruszono prawo procesowe i materialne, regulacje:

- art. 233 § 1 k.p.c. przez wyjście poza ramy swobodnej oceny dowodów oraz wyciągnięcia wniosków z materiału dowodowego, które z niego nie wynikają, a także nie wyjaśnienie wszystkich okoliczności sprawy mogących mieć wpływ na rozstrzygnięcie
- art. 278 § 1 k.p.c. poprzez przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego nie posiadającego odpowiednich wiadomości specjalnych,
- art. 567 § 3 k.p.c. w związku z art. 684 k.p.c. poprzez wadliwe ustalenie składników majątku wspólnego,
- art. 45 § 1 k.r.o., art. 212 § 2 k.c. w związku z art. 1035 k.c. i art. 46 k.r.o., art. 11 ust. 2¹ ust. 2² i ust. 2⁶ ustawy z dnia o spółdzielniach mieszkaniowych poprzez ustalenie, że wartość lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego jest równa jego wartości rynkowej, że wnioskodawcy przysługuje wynagrodzenie za korzystanie z lokalu przez uczestniczkę postępowania ponad jej udział, zaniżenie wartości nakładów, jakie ona poczyniła z majątku odrębnego na majątek wspólny pomimo braku przesłanek do przyjęcia takich tez, co w konsekwencji doprowadziło Sąd do zobowiązania jej do nieuzasadnionych spłat na rzecz wnioskodawcy.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

Sąd pierwszej instancji trafnie zakwalifikował wniosek a następnie - poza ustaleniem wartości spółdzielczego prawa do lokalu mieszkalnego - prawidłowo rozpoznał sprawę.

Ustaień faktycznych składające się na podstawę faktyczną orzeczenia mają podstawę w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym, którego ocena jakkolwiek lakoniczna jest logiczna i mieści się w granicach swobodnej oceny.

W toku postępowania odwoławczego – na posiedzeniu rozprawy w dniu 27 09 2019r. – uczestnicy postępowania zgodnie podali, że wartość wchodzącego w skład ich majątku wspólnego spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego wynosi 163.000zł.

Odpowiada ona jego wartości podanej w informacji (...) Spółdzielni Mieszkaniowej w G. z dnia 8 02 2019r. (k. 666 akt) i w świetle powyższych oświadczeń należy uznać ją za bezsporną pomiędzy nimi i co za tym idzie w pełni wiarygodną.

Dlatego w tej części zmieniono ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji ustalając, że spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego położonego w (...)/10 posiada **wartość 168.000zł.**

Ponadto uzupełniono skonstruowaną przez Sąd Rejonowy podstawę faktyczną orzeczenia, ustalając dodatkowo, że u uczestniczki postępowania rozpoznano nowotwór złośliwy (sutek, nieokreślony), tj. cierpi ona na raka piersi lewej w stadium rozżewu do wątroby i kości i z tego powodu jest ona poddawana chemoterapii (dowód: Karta Informacyjna (...) Szpitalnego Centrum Onkologii- Instytutu im. (...) Oddział G. z dnia 17 09 2019r.; k. 682 akt).

W Orzeczeniu o Stopniu Niepełnosprawności Miejskiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w G. z dnia 27 11 2017r. została zaliczona

do osób o stopniu niepełnosprawności znacznej i jest niezdolna do pracy zarobkowej (dowód: Orzeczenie o Stopniu Niepełnosprawności Miejskiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w G. z dnia 27 11 2017r.; k. 685 akt).

Jest zatrudniona w Zespole Szkół Ogólnokształcących nr (...) w G. od 1 09 1996r. na czas nieokreślony w pełnym wymiarze czasu pracy i w sierpniu 2019r. uzyskała wynagrodzenie w wysokości 3.671,46zł brutto, 2.424, 48zł netto (dowód: Zaświadczenie o Wynagrodzeniu sporządzone przez księgową Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr (...) w G. w dniu 23 09 2019r.; k. 684 akt).

Z tych też względów Sąd odwoławczy z powyższymi modyfikacjami przyjmuje za własne ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji.

Z wyjątkiem wskazanych poniżej zagadnień dokonana przez Sąd Rejonowy ocena prawna ustalonego stanu faktycznego w swym zasadniczym zarysie jest prawidłowa.

Ma ona oparcie w prawidłowo zastosowanych przepisach prawa wskazanych

w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku i poza podnoszonymi w apelacjach zarzutami dotyczącymi wadliwego orzeczenia o poniesionych przez uczestniczkę postępowania nakładach z jej majątku osobistego na majątek wspólny w postaci ponoszenia przez nią kosztów utrzymania spółdzielczego prawa do lokalu mieszkalnego, należnego wnioskodawcy od uczestniczki postępowania wynagrodzenia za korzystanie przez nią z tego prawa ponad jej udział oraz rozłożenia raty zasądzonej od uczestniczki postępowania dopłaty nie była kwestionowana przez skarżących i Sąd odwoławczy w tej części ocenę prawną Sądu pierwszej instancji podziela i przyjmuje za własną (orzecz. SN z dn. 26 04 1935r. III C 473/34, ZB. Urz. 1935r. nr 12, poz. 496).

Przy ocenie wniosku skarżącej o rozliczenie nakładów z majątku osobistego na majątek wspólny umknęło uwadze Sądu Rejonowego, że korzystała z nich w zasadzie wyłącznie skarżąca oraz dzieci uczestników postępowania po ustaniu wspólności majątkowej małżeńskiej, kiedy nie miał on obowiązku ponoszenia kosztów utrzymania uczestniczki postępowania.

Dlatego w sytuacji, gdy uczestniczka postępowania była wyłącznie ich beneficjentem nałożenie na skarżącego obowiązku zwrotu uczestnicze postępowania ich części jest sprzeczne z zasadami współzycia społecznego w rozumieniu regulacji art. 5 k.c. i dlatego wniosek skarżącej powinien być zostać w całości oddalony.

Nie znalazło to prawidłowego odzwierciedlenia w zaskarżonym postanowieniu, co prowadziło do zmiany zaskarżonego orzeczenia w oparciu o regulację art. 386

§ 1 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c.

Podobnie ma się rzecz z uwzględnionym w części przez Sąd Rejonowy wnioskiem skarżącego o zasądzenie na jego rzecz od uczestniczki wynagrodzenia za korzystanie przez nią z tego prawa ponad jej udział.

Pomiędzy uczestniczkami postępowania istniał bowiem silny konflikt, czego wyrazem było w przeszłości zranienie wnioskodawcy nożem przez uczestniczkę postępowania i konflikt ten zwiększył się po ich rozwodzie.

Z tej przyczyny ich wspólne dalsze zamieszkiwanie było niemożliwe,

tym bardziej, że ich córki zajmowały dwa pokoje i uczestnicy postępowania zmuszeni byłiby dzielić wspólnie pokój, a gdyby nawet przyjąć, że córki mogły mieszkać razem w jednym pokoju a wnioskodawca posiadać jedno z zajmowanych przez nie pokoi,

to i tak musieli oni wspólnie korzystać z kuchni, łazienki i przedpokoju, co niewątpliwie generowałoby kolejne konflikty.

Dlatego istniały obiektywne i w zasadzie niezależne od skarżącej przeszkody uniemożliwiające uczestnikom postępowania wspólne korzystanie z ich mieszkania, wobec czego korzystanie przez skarżącą ponad jej udział z prawa do wspólnego lokalu było jedynie ich konsekwencją, za co niewątpliwie część winy ponosi także wnioskodawca.

Z tych względów obciążenie skarżącej – tak jak to uczynił Sąd pierwszej - obowiązkiem zapłaty wnioskodawcy wynagrodzenia za korzystanie przez nią z tego prawa ponad jej udział jako sprzeczne z zasadami współzycia społecznego powinno być zostać oddalono przy zastosowaniu regulacji art. 5 k.c.

Nie znajduje to odzwierciedlenia w zaskarżonym postanowieniu wobec także w tej części jest ono wadliwe, co w oparciu o regulację art. 386 § 1 k.p.c. w związku

z art. 13 § 2 k.p.c. prowadziło do zmiany zaskarżonego postanowienia.

W następstwie dokonanej w toku postępowania odwoławczego zmiany wartości wchodzącego w skład majątku wspólnego spółdzielczego prawa do lokalu mieszkalnego (powyżej jego wartość ustalono na kwotę 163.000zł) łączna wartość tego majątku wynosi 177.988zł, a przynależne uczestnikom postępowania udziału w nim wynoszą 88.994zł (177.988zł x 1/2).

W następstwie dokonanej podziału tego majątku uczestniczka postępowania otrzymała przedmioty majątkowe o łącznej wartości **166.500zł**, a wnioskodawca o wartości **11.488zł**, wobec czego w oparciu o regulację art. 212 § 1 k.c. zachodziła konieczność zasądzenia od uczestniczki postępowania na rzecz wnioskodawcy dopłaty w wysokości **77.506zł** (166.500zł – 88.994zł), co w konsekwencji prowadziło do zmiany zaskarżonego postanowienia

Związek małżeński uczestników postępowania został rozwiązany ponad 10 lat temu (28 05 2009r.) i od tego czasu między innymi z powodu przywołanego powyżej konfliktu pomiędzy uczestnikami postępowania wnioskodawca zmuszony jest zamieszkiwać wspólnie z matką.

Nie dysponuje on środkami finansowymi, które pozwoliłyby mu samodzielnie zaspokoić jego potrzeby lokalowe i jedyną szansą na pozyskanie przez niego mieszkania, w którym mógłby samodzielnie zamieszkać jest należna mu od uczestniczki postępowania dopłata.

Jej rozłożenie na raty powoduje, iż szansa uzyskania przez niego samodzielnego lokalu zostaje odłożona o dalsze kolejne lata oraz co należy także podkreślić rozwiązanie to stwarza sytuację, w której zostaje on nie tylko pozbawiony z możliwości korzystania z jego majątku (z korzyścią skarżącą), ale traci także możliwość jego powiększenia (np. zainwestowania dopłaty, czy też jej złożenia na rachunku bankowym), więcej na skutek inflacji ostateczna faktyczna ekonomiczna wartość dopłaty będzie mniejsza od tej jaką posiada ona w chwili obecnej.

Równocześnie z poczynionych ustaleń wynika, że skarżąca posiada stałe dochody i biorąc pod uwagę, że mieszkające z nią córki, także powinny przyczyniać się

do ponoszenia kosztów zajmowanego przez nie mieszkania, przyjęć należy,

że czy to samodzielnie, czy też przy ich pomocy, ma ona możliwość zaciągnięcia kredytu w celu zapłaty wnioskodawcy zasądzonej na jego rzecz dopłaty, a w ostateczności powinna rozważyć możliwość przekształcenia prawa na prawo własności, jego zbycie

i zakupienie mniejszego tańszego mieszkania, a wygospodarowaną kwotę przeznaczyć na zapłatę dopłaty.

Z tych względów rozłożenie zasądzonej dopłaty na raty w świetle regulacji art. 212 § 3 zd. 2 k.c. jest nieuzasadnione (zgodnie z utrwalonym poglądem judykatury

i doktryny prawa przy jej zastosowaniu należy uwzględnić interesy wszystkich uczestników).

Mając jednak na uwadze, że pozyskanie przez uczestniczkę postępowania odpowiednich środków finansowych wymaga czasu, odroczone termin zapłaty dopłaty do dnia 31 01 2020r. przy zastosowaniu regulacji art. 212 § 3 zd. 1 k.c.

Reasumując z podanych powyżej względów orzeczono jak w sentencji zmieniając zaskarżone rozstrzygnięcia w sposób określony w jej pkt 1 przy zastosowaniu regulacji art. 386 § 1 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c.

a w pozostałym zakresie apelację wnioskodawcy i uczestniczki postępowania jako bezzasadne oddalono na mocy art. 385 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c.

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono na mocy regulacji art. 520 § 1 k.p.c. oddalając wnioski wnioskodawcy i uczestniczki postępowania o zasądzenie na ich rzecz zwrotu kosztów postępowania odwoławczego (wyrzeczono w ramach orzeczeń o oddaleniu ich apelacji).

Ustanowionym z urzędu pełnomocnikom wnioskodawcy i uczestniczki postępowania przyznano wynagrodzenie od Skarbu Państwa w oparciu o regulację art. 520 § 1 k.p.c. oraz art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 05 1982r. – Prawo o adwokaturze i § 10 ust. 1 pkt 8, § 8 pkt 6 i § 16 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 10 2016r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (obliczono ją od wartości udziałów uczestników postępowania w majątku wspólnym – 88.994zł), zwiększając je stosownie do regulacji § 4 ust. 3 rozporządzenia o należnej stawce podatku od towarów i usług.

O należnej Skarbowi Państwa skredytowanej uczestniczce postępowania opłacie od apelacji orzeczono stosując regulację art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 07 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Sędzia Roman Troll Sędzia Leszek Dąbek Sędzia Gabriela Sobczyk